

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ УКРАЇНИ

Н А К А З

30.01.2008 N 4

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
21 лютого 2008 р.
за N 138/14829

Про затвердження Інструкції щодо заходів
з профілактики та ліквідації хвороби Ауескі
сільськогосподарських тварин і хутрових звірів

Відповідно до Закону України "Про ветеринарну медицину", Положення про Державний комітет ветеринарної медицини України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 року N 1075, **Н А К А З У Ю:**

1. Затвердити Інструкцію щодо заходів з профілактики та ліквідації хвороби Ауескі сільськогосподарських тварин і хутрових звірів (далі - Інструкція), що додається.

2. Управлінню забезпечення протиепізоотичної роботи подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та забезпечити його тиражування та надсилання установам ветеринарної медицини Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя.

3. Головним державним інспекторам ветеринарної медицини Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя довести цю Інструкцію до відома територіальних органів управління ветеринарної медицини України та забезпечити контроль за її виконанням.

4. Інструкцію про заходи з профілактики та боротьби з хворобою Ауескі сільськогосподарських тварин і хутрових звірів затверджену наказом Головного державного інспектору ветеринарної медицини України 10.10.2000 N 47, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 24.10.2000 за N 742/4963, визнати такою, що втратила чинність.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника голови Державного комітету ветеринарної медицини України Верхівовського О.М.

Голова

Г.Б.Іванов

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Державного комітету
ветеринарної медицини
України
30.01.2008 N 4

ІНСТРУКЦІЯ
щодо заходів з профілактики та ліквідації
хвороби Ауескі сільськогосподарських
тварин і хутрових звірів

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція встановлює порядок проведення профілактичних заходів щодо недопущення захворювання свиней на хворобу Ауескі, ветеринарно-санітарних заходів у випадках прояву хвороби серед свиней у господарствах різних форм власності, у тому числі приватному секторі, та оздоровлення їх від хвороби Ауескі, використання продукції свинарства, одержаної в неблагополучних господарствах щодо хвороби Ауескі, та є обов'язковою для виконання господарствами незалежно від форми власності і відомчого підпорядкування, фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності, діяльність яких здійснюється у сфері свинарства.

Хвороба Ауескі (псевдосказ) - вірусне захворювання з характерними ознаками енцефаломієліту, ураженням верхніх дихальних шляхів і легенів, порушенням функцій відтворення у свиноматок, а також супроводжується, у деяких видів тварин, сильним свербінням та розчісуванням. Збудник - альфагерпесвірус, інфікує всі види ссавців, крім людини та більшості видів приматів.

Свині є резервуаром вірусу хвороби Ауескі, а також основним джерелом збудника цієї інфекції, оскільки в гострий період захворювання свині виділяють в навколишнє середовище величезну кількість вірусу, а свині, що перехворіли на хворобу Ауескі, стають латентно інфікованими вірусоносіями.

1.2. Діагностика хвороби Ауескі базується на лабораторних дослідженнях, що складаються з виділення вірусу або виявлення специфічних фрагментів його дезоксирибонуклеїнової кислоти (далі - ДНК), а також визначення серологічної відповіді у тварин. За допомогою серологічної діагностики здійснюють виявлення інфікованих і латентно інфікованих тварин, оскільки після їх інфікування утворюються вірус-специфічні антитіла, що зберігаються в крові тварин протягом багатьох років.

Поширення захворювання контролюється шляхом ізоляції інфікованих стад, застосуванням маркованих вакцин, виявленням і вибракуванням латентно інфікованих тварин.

Вірус хвороби Ауескі належить до сімейства Herpesviridae, підродини Alphaherpesvirinae. На сьогодні відомий тільки один серотип вірусу. Його віріони мають розмір 150-180 нм. Ядро віріону складається з лінійної 2-ланцюгової молекули ДНК. В оболонці вірусу виявлено 17 глікопротеїнів. Вірус стійкий до широких коливань концентрації водневих іонів рН (5-9). У замороженому і висушеному стані вірус зберігає життєздатність протягом одного року, в гнойовій рідоті в літній період - до одного місяця, в зимовий - до трьох. Прямі сонячні промені вбивають його протягом 6-7 годин, температура 80 град.С - за 10 хвилин, 70 град.С - 15, кип'ятіння - за декілька секунд. Гарячий 3%-й розчин луку, 20%-а суспензія свіжогашеного вапна, 1%-й розчин формальдегіду, 0,25%-й розчин віроциду вбивають вірус за 5-20 хвилин.

1.3. В господарствах, де хвороба Ауескі виникає вперше, у новонароджених поросят захворювання протікає в нервовій формі (з ознаками ураження центральної нервової системи), а летальність досягає 100%. Якщо свиноматка була інфікована вірусом безпосередньо перед опоросом, то поросята народжуються

нежиттєздатними або заражаються від неї і гинуть протягом 24-х годин після інфікування без прояву клінічних ознак. У поросят старше 10-денного віку хвороба протікає в нервовій або частіше легеневої формі з підвищенням температури тіла до 42 град.С, супроводжується судомою, появою піни з ротової порожнини, парезами, прогресуючою афонією та іншими проявами. У поросят старше тримісячного віку та дорослих свиней захворювання протікає приховано або у вигляді легеневої форми зі слабо вираженими клінічними ознаками ураження верхніх дихальних шляхів. Після клінічного одужання свині практично довічно стають латентно інфікованими вірусоносіями. Вірус хвороби Ауескі може зберігатися в латентному стані в центральній нервовій системі, в лейкоцитах й інших органах і тканинах інфікованих вакцинованих і невакцинованих свиней. В результаті імуносупресії, а також під впливом різноманітних стресів (УФ-опромінювання, коливання температури, при опоросі, транспортуванні тощо) вірус може реактивуватися з латентного стану і тварина-вірусоносій може знову стати джерелом інфекції. Кількість вірусу, що виділяється після реактивації, нижча, а період його екскреції коротший, ніж у гострій фазі захворювання, проте вона може бути достатньою для інфікування вакцинованих і невакцинованих тварин. Інфікування свиноматок під час супоросності (або їхніх плодів, у період реактивації латентного вірусу) у більшості випадків призводить до значного порушення функцій відтворення (аборти, мертвонароджені поросята, муміфікація й мацерація плодів).

В господарствах з латентно інфікованим поголів'ям захворювання протікає приховано або у вигляді легеневої форми, а у свиноматок можуть спостерігатися аборти. Новонароджені поросята в таких господарствах, у більшості випадків захищені колостральним імунітетом.

Свині, як правило, інфікуються аерогенно. Через повітряні потоки вірус може переноситись на відстань до кількох тисяч метрів. Оральне зараження можливе при використанні корму, контамінованого вірусом. Вірус може передаватися під час парубання, штучного осіменіння, пересадки ембріонів, а також через контаміновані знаряддя праці, транспортні засоби, нутрощі, що переробляють на корм, шприци, голки і людиною. Одним із шляхів зараження може бути поїдання тушок інфікованих щурів.

1.4. У великої рогатої худоби, овець і кіз хвороба Ауескі протікає з підвищенням температури тіла, припиненням жуйки, появою сильного свербіння в області ніздрів, губ, щік і очей. Тварини непокояться, труться об навколишні предмети і лижуть місця, що зудять, розчісуючи їх до крові. У великої рогатої худоби з'являються ознаки збудження, тварина мукає, рветься з прив'язі, але агресивності не проявляє. Смерть настає через 1-2 доби після появи клінічних ознак.

У м'ясоїдних тварин характерною ознакою хвороби Ауескі є сильне свербіння. Тварини відмовляються від корму, стають полохливими, неспокійними, іноді збудженими, нападають на інших тварин. Агресивності до людей не проявляють. Тварини зазвичай гинуть протягом 2-3 діб.

Виникнення хвороби Ауескі у великої рогатої худоби, овець і кіз майже завжди провокується їх зараженням від свиней. Шляхи передачі вірусу в них і у свиней подібні. Передача вірусу собакам, кішкам, енотам й іншим хижакам, а також щурам відбувається через контаміноване м'ясо, відходи або трупи. У більшості випадків після інфікування вірусом вищевказані тварини (крім свиней) гинуть, залишаючись кінцевою ланкою в епізоотичному ланцюзі, оскільки кількість вірусу, що виділяється ними в навколишнє середовище, недостатня для зараження інших тварин.

1.5. Кінцевою метою боротьби з хворобою Ауескі є викорінення її збудника. Цього можна досягти шляхом забою всіх серопозитивних тварин і суворого контролю за переміщенням тварин. Проте така тактика викорінення хвороби Ауескі дорого коштує й може

здійснюватися лише в регіонах із низьким рівнем захворюваності.

1.6. Застосування вакцинопрофілактики проти хвороби Ауескі істотно зменшує клінічний прояв захворювання й стримує розповсюдження інфекції, зменшуючи кількість виділеного вірусу, а також зменшує вірогідність переходу інфекції в латентний стан. Однак вакцинація повністю не запобігає інфікуванню тварин і встановленню латентного стану вірусу. Таким чином, вирішити проблему викорінення хвороби Ауескі, застосовуючи виключно вакцинопрофілактику, неможливо. Крім того, в регіонах, де використовуються традиційні вакцини, виявлення інфікованих тварин лабораторними методами діагностики нездійсненне, оскільки неможливо диференціювати поствакцинний і постінфекційний імунітет, і це не дозволяє володіти реальною епізоотичною ситуацією по хворобі Ауескі.

Цілком очевидно, що основним способом вирішення проблеми викорінення хвороби Ауескі є виявлення й вибракування інфікованих тварин, не припиняючи вакцинації, мається на увазі наявність засобів специфічної профілактики і діагностики хвороби Ауескі, що дозволяють диференціювати інфікованих і вакцинованих тварин за показниками поствакцинального та постінфекційного імунітету. Такими засобами є так звані марковані вакцини та відповідні дискримінуючі діагностичні тести. Вакцинний вірус, що використовується для виробництва цих вакцин, не має одного або декількох специфічних глікопротеїнів (gG, gE або gC). В переважній більшості країн у програмах викорінення застосовують gE-негативні марковані живі й інактивовані вакцини, причому частіше використовують живі, тому що вони адекватніше моделюють розвиток вірусу в організмі й індукують утворення як гуморального, так і Т-кліткового захисного імунітету.

За допомогою сучасних діагностичних тестів специфічні антитіла реєструють у сироватці крові вже через 6-8 днів після інфікування свиней вірусом хвороби Ауескі. Потім, через 21 день, антитіла проти вірусу хвороби Ауескі досягають максимального рівня й зберігаються в сироватці крові протягом декількох років. Виходячи з цього, серодіагностика дозволяє ефективно виявляти не тільки клінічно переохворілих свиней, але й латентно інфікованих.

1.7. Відповідно до регульованих документів Міжнародного епізоотичного бюро (ОЕІ) реакція вірус-нейтралізації (далі - РН) й імуноферментний аналіз (далі - ІФА) є тестами, обов'язковими для лабораторної діагностики хвороби Ауескі. ІФА є серологічним методом діагностики, що найбільш широко використовується. Результати ІФА добре корелюють із результатами РН. РН у порівнянні з ІФА є менш чутливою, а також не здатна дискримінувати вакцинний та інфекційний імунітети.

Дискримінуючі gE-ІФА здатні диференціювати інфікованих і вакцинованих gE-негативними вакцинами тварин. Вони за чутливістю практично не поступаються скрінінговим ІФА, але істотно перевершують вірус-нейтралізацію. gE-ІФА легко визначають не тільки інфікованих, але й латентно інфікованих тварин.

У даний час на використанні gE-негативних маркованих вакцин і відповідних дискримінуючих тестів базуються програми викорінення хвороби Ауескі, які вже успішно завершені або проводяться в десятках інших країн.

1.8. Таким чином, для викорінення захворювання необхідний такий комплекс заходів: специфічна профілактика; виявлення, вибракування й заміна інфікованих тварин (включаючи латентно інфікованих) на неінфікованих; обов'язкова реєстрація захворювання; реалізація інших протиепізоотичних заходів.

2.1. Діагноз на хворобу Ауескі встановлюють на підставі комплексу епізоотичних, клінічних, патологоанатомічних даних і результатів лабораторних досліджень.

Лабораторну діагностику хвороби Ауескі здійснюють шляхом виявлення збудника (ізоляція вірусу, виявлення специфічних ділянок ДНК вірусу за допомогою полімеразної ланцюгової реакції (далі - ПЛР) або за допомогою виявлення серологічної відповіді у тварин (вірус-специфічних антитіл).

2.2. Для виявлення збудника в лабораторію ветеринарної медицини надсилають труп тварини або патологічний матеріал (голову шматочки головного й довгастого мозку, мигдалин, легенів, печінки селезінки), що повинен бути свіжим, без ознак аутолізу.

2.3. Виділення збудника і його наступну ідентифікацію здійснюють в чутливій культурі клітин за допомогою реакції нейтралізації зі специфічною сироваткою крові або за допомогою інших серологічних реакцій відповідно до настанов по їх застосуванню.

2.4. В лабораторіях, що не обладнані для роботи з культурами клітин, проводять біопробу на кролях, заражають їх суспензією патологічного матеріалу. При наявності вірусу в зразках заражені тварини через 2-5 діб захворюють. Кролі проявляють занепокоєння, часто з'являється свербіння й розчісування на місці введення, потім вони гинуть. Загибель кроликів може наступити й без будь-яких видимих ознак.

Позитивний результат виділення вірусу є підтвердженням хвороби Ауескі, однак негативний результат не гарантує відсутність інфекції.

2.5. Діагностика хвороби Ауескі за допомогою виділення збудника із тканин тварин є прийнятною тільки в гострій фазі інфекції при постмортальному дослідженні або під час прояву клінічних ознак у тварин і іноді (дуже рідко) у період реактивації вірусу з латентного стану.

2.6. Для діагностики латентної інфекції потрібні інші методики виявлення вірусу і серологічні тести. ПЛР, що дозволяє виявити специфічні ділянки вірусної ДНК, є більш швидким методом, ніж виділення вірусу. Результат шляхом ПЛР можна одержати за один день. Проте через сам характер тесту необхідно дотримуватись безлічі запобіжних заходів, щоб уникнути засмічення зразків сторонніми ДНК із попередніх тестів або загального засмічення в лабораторії. Це може обмежити цінність тестів для багатьох лабораторій, призвести до одержання хибно позитивних результатів, отже, даний метод не може бути рекомендований для повсякденної постановки діагнозу, хоча існують способи запобігання засміченню ДНК.

2.7. З метою виконання програм викорінення хвороби Ауескі, в яких необхідне проведення широкомасштабних діагностичних досліджень, для виявлення інфікованих і латентно інфікованих тварин, у тому числі визначення статусу поголів'я в господарстві та регіоні, використовують серологічні методи виявлення вірус-специфічних антитіл у сироватці крові тварин.

2.8. За допомогою реакції РН визначають рівень нейтралізуючих антитіл до вірусу хвороби Ауескі в сироватці крові хворих і перехворілих тварин. Проте РН не дає можливості відрізнити інфікованих тварин від вакцинованих і може бути використана тільки для дослідження проб від невакцинованого поголів'я свиней.

2.9. В широкомасштабних дослідженнях для виявлення специфічних антитіл застосовують тест-системи (далі - ІФА): "ІФА gE-BXA", "ІФА gB-BXA" або IDEXX HerdChek(R) PRV gB Antibody Test

Kit, IDEXX HerdChek(R) PRV gI/gE Antibody Test Kit. З них тест-системи "ІФА gE-BXA" та IDEXX HerdChek(R) PRV gI/gE Antibody Test Kit є дискримінуючими, тобто за їхньою допомогою так само розрізняють інфікованих і латентно інфікованих тварин серед вакцинованих при використанні відповідної маркованої gE-негативної вакцини проти хвороби Ауескі.

Досліджуваний матеріал в ІФА використовують як сироватки крові тварин або як м'ясний сік.

Чутливість ІФА вища, ніж чутливість рН. Тест-системи ІФА дозволяють швидко обробляти велику кількість досліджуваних зразків. Дослідження можуть бути автоматизованими, а їх результати можуть аналізуватися за допомогою спеціальних комп'ютерних програм.

III. Виявлення інфікованих тварин

3.1. З метою виявлення інфікованих (латентно інфікованих) вірусом хвороби Ауескі свиней у невакцинованому стаді можуть застосовуватися різні серологічні тести (РН або тест-системи ІФА, зазначені у розділі 2 цієї Інструкції) відповідно до настанови щодо їх застосування. Якщо в сироватці крові невакцинованих тварин виявлені антитіла до вірусу одним із серологічних методів, їх вважають інфікованими.

3.2. Виявлення інфікованих (латентно інфікованих) тварин у вакцинованому маркованою gE-негативною вакциною стаді здійснюють за допомогою дискримінуючих тестів, що дозволяють специфічно виявляти антитіла до глікопротеїну gE вірусу хвороби Ауескі. Якщо в сироватці крові свиней, що вакциновані gE-негативною вакциною, виявлені антитіла до глікопротеїну gE вірусу хвороби Ауескі, їх вважають інфікованими.

IV. Специфічна профілактика

4.1. Хворобу Ауескі можна контролювати, використовуючи засоби специфічної профілактики - живі та інактивовані вакцини. Для цього застосовують різні марковані вакцини, в яких вірусною сировиною є вакцинні штами з природними або штучними генетичними делеціями в ДНК. Таким чином, у вірусі, що використовується для виготовлення цих вакцин, відсутній специфічний глікопротеїн, наприклад глікопротеїн gE(g1). Такі вакцини мають переваги над звичайними вірусними вакцинами, оскільки їх використання дає можливість в подальшому відрізнити природно інфікованих тварин від вакцинованих шляхом порівняння антитіл. У інфікованих тварин будуть виявлятися антитіла до глікопротеїну gE, а у вакцинованих неінфікованих тварин антитіла до глікопротеїну-маркера будуть відсутні. Тому в країнах, де ставиться мета викорінення хвороби Ауескі, застосування немаркованих вакцин не рекомендовано. Доведена здатність штамів вірусу хвороби Ауескі до рекомбінації. Одночасне введення двох вакцинних штамів в організм тварини може привести до їх рекомбінації з утворенням нових варіантів вірусу, у тому числі вірулентних. Тому на одній території необхідно застосовувати живі вакцини тільки з одного й того самого штаму вірусу.

4.2. Для специфічної профілактики хвороби Ауескі в Україні дозволяється застосовувати тільки зареєстровані марковані gE(g1)-негативні вакцини проти хвороби Ауескі: інактивовану - "Адівак" і живі - "Адівак +" і "Аускіпра-GN". Живі марковані вакцини "Адівак +" і "Аускіпра-GN" виготовляються зі штаму "Bartha K61". Застосування інших вакцин, не зареєстрованих в Україні, заборонено. В одному господарстві дозволяється спільне застосування зазначених живих та інактивованої вакцин. Вакцини використовують відповідно до настанов щодо їх застосування. При виконанні програми викорінення хвороби Ауескі в господарствах проводять масові вакцинації всього поголів'я три-чотири рази на рік або застосовують інші схеми профілактики, розроблені

індивідуально спеціалістами державної служби ветеринарної медицини або уповноваженими лікарями ветеринарної медицини, після детального вивчення епізоотичної ситуації в них.

V. Статус господарств

5.1. Неблагополучним господарством вважають те, в якому встановлено захворювання тварин на хворобу Ауескі.

5.2. Умовно благополучним або умовно вільним від вірусу хвороби Ауескі господарство стає через місяць після припинення захворювання та вилучення з господарства або ізоляції для подальшої відгодівлі та забою всіх перехворілих та інфікованих (латентно інфікованих) тварин, а також поросят із свинарників-маточників, в яких було захворювання; свиноматок, під якими хворіли поросята-сисуні; а також поголів'я, що знаходиться на відгодівлі у період захворювання; після проведення санітарного ремонту приміщень і комплексу ветеринарно-санітарних і профілактичних заходів.

5.3. Умовно благополучним також вважається господарство, в якому виявлені латентно інфіковані тварини без прояву клінічних ознак захворювання.

5.4. Благополучним або вільним від вірусу хвороби Ауескі вважається господарство, в якому протягом року після припинення вакцинації проти хвороби Ауескі одержували здоровий приплід, а дворазове обстеження з інтервалом у шість місяців всього ремонтного й призначеного для репродукції поголів'я та вибіркоче обстеження інших груп тварин (до 5% поголів'я) не виявило інфікованих свиней.

5.5. Загрозливі господарства - ті, що безпосередньо межують, або мають господарсько-транспортні зв'язки, або знаходяться на відстані менше трьох кілометрів від неблагополучних господарств.

VI. Заходи щодо профілактики хвороби Ауескі

6.1. З метою забезпечення господарств від занесення хвороби Ауескі керівники господарств та інших підприємств і організацій, громадяни - власники тварин, фахівці ветеринарної медицини зобов'язані додержуватися таких вимог:

6.1.1. Комплектування благополучного стада проводити тільки з благополучних щодо хвороби Ауескі господарств; усіх тварин, які надходять в господарство, слід витримувати в профілактичному карантині під ветеринарним наглядом протягом 30 днів, перевіряти їх на відсутність інфікованих серологічним методом.

6.1.2. Під час імпорتنих поставок племінних свиней, що призначені для репродукції, завозити тварин тільки з невакцинованих проти хвороби Ауескі стад при наявності міжнародного ветеринарного сертифіката, що засвідчує такі дані:

в поголів'ї, де перебували свині протягом 12 місяців до дня відправки, не було клінічних ознак хвороби Ауескі;

свині були ізольовані в господарстві, що їх поставляє, за 30 днів до відправки на карантинну станцію і були обстежені за допомогою лабораторно-діагностичних тестів на наявність вірусу хвороби Ауескі з негативними результатами і були визнані здоровими;

через 21 день утримання на карантинній станції ще раз пройшли лабораторно-діагностичне тестування на наявність вірусу хвороби Ауескі з негативними результатами.

6.2. За допомогою серологічних методів досліджувати всіх хряків-плідників один раз на чотири місяці. Не допускати продаж сперми, отриманої від інфікованих хряків.

6.3. Постійно вести боротьбу з гризунами на території господарства.

6.4. Не допускати присутності бродячих собак та кішок на території господарства.

6.5. Не допускати згодовування в непровареному вигляді свиням, хутровим звірам, собакам та кішкам м'яса й субпродуктів, що отримані від вимушено забитих тварин, а також непроварених відходів боєнь, їдалень та кухонь. Хутровим звірам, окрім зазначеного, не варто згодовувати непроварені субпродукти, отримані від забою свиней.

VII. Заходи при підозрі на хворобу Ауескі

7.1. При виявленні у тварин ознак, що викликають підозру на хворобу Ауескі, керівники господарств, власники тварин повинні терміново повідомити лікаря ветеринарної медицини й до його прибуття провести такі заходи:

ізолювати захворілих тварин при захворюванні поросят-сисунів;
ізолювати весь помет разом з маткою неблагополучного гнізда, а при захворюванні поросят, які відлучені від свиноматки, - весь гурт;

провести механічну очистку та дезінфекцію станків, де знаходилися захворілі тварини, а також дезінфекцію дезінфікуючими засобами, дозволеними для застосування в Україні;

не допускати сторонніх осіб на територію та в приміщення неблагополучної ферми, призупинити господарські контакти цієї ферми з іншими фермами. У випадку загибелі тварин їх трупи зберігати на холоді в закритому ящику до прибуття лікаря ветеринарної медицини.

7.2. Лікар ветеринарної медицини, отримавши повідомлення про захворювання тварин, зобов'язаний:

7.2.1. Встановити попередній діагноз і для його уточнення надіслати патологічний матеріал в лабораторію ветеринарної медицини.

7.2.2. З'ясувати причини виникнення захворювання, джерела й шляхи заносу інфекції, уточнити епізоотичний стан господарства та організувати заходи для запобігання розповсюдженню хвороби, повідомити про виникнення захворювання головного державного інспектора ветеринарної медицини району (міста).

VIII. Заходи щодо ліквідації хвороби Ауескі в неблагополучних господарствах

8.1. При встановленні в господарстві хвороби Ауескі головний державний інспектор ветеринарної медицини району подає до місцевої державної надзвичайної протиепізоотичної комісії відповідні матеріали на введення карантинних обмежень в неблагополучному пункті і проведення заходів по ліквідації хвороби, сповіщає управління ветеринарної медицини в області та головного державного санітарного лікаря відповідного району (міста).

При підозрі на виявлення хвороби, що підлягає повідомленню, але не є особливо небезпечною і потребує запровадження карантину (карантинних обмежень), відповідний головний державний інспектор ветеринарної медицини видає розпорядження про запровадження карантину тварин.

Розпорядження відповідного головного державного інспектора ветеринарної медицини про запровадження карантину (карантинних обмежень) тварин діє до прийняття рішення про запровадження карантину (карантинних обмежень) тварин місцевою державною надзвичайною протиепізоотичною комісією, але не довше ніж 72 години.

8.2. За умовами карантинних обмежень при хворобі Ауескі забороняється:

вводити й ввозити в неблагополучний пункт, виводити та вивозити з нього тварин;

переводити (перегрупувати) тварин всередині неблагополучної ферми, а також випасати, поїти та утримувати хворих тварин разом із здоровими;

вивозити з господарства шкіри, овчину, шкурки без попереднього їх знезараження, а також концентровані, соковиті корми і об'ємний фураж (сіно, солома), що заготовлені та зберігаються на території неблагополучних господарств. Ці корми використовують на місці;

входити в приміщення, де утримуються хворі та підозрілі на захворювання тварини, особам, що не мають відношення до утримання цих тварин;

зважувати та проводити татуювання тварин.

8.3. В неблагополучному щодо хвороби Ауескі господарстві виконують такі заходи:

проводять клінічний огляд усього поголів'я тварин із вибірковою їх термометрією;

хворих тварин із характерними клінічними ознаками забивають і утилізують, а всіх клінічно здорових тварин щеплять вакциною проти хвороби Ауескі у відповідності до настанови щодо її застосування. При сумісному утриманні на одній території декількох видів тварин під час появи хвороби вакцинується все поголів'я, яке знаходиться на неблагополучній фермі;

проводять очищення та періодичну дезінфекцію приміщення та предметів догляду. Для дезінфекції застосовують 2-3% гарячий розчин їдкового луку, або 20% суспензію свіжогашеного вапна, 0,25% розчин віроциду методом спрею (волога дезінфекція), або 750 мл препарату на 4 л води на 1000 куб.м методом гарячого туману для заключної дезінфекції, або інші деззасоби, дозволені для застосування в Україні, у відповідності до настанови по їх застосуванню;

знищують гризунів у приміщеннях, а на території ферм і господарства – бродячих собак і кішок;

щоденно вивозять гній і підстилку з приміщень у гноєсховище для біотермічного знезараження. Гнойову рідину знешкоджують хлорним вапном, яке вносять в гнойові ями з розрахунку 12 кг на 1 куб.м рідоти;

м'ясо вимушено забитих тварин використовують із дотриманням вимог, що передбачені Правилами передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясних продуктів, затвердженими наказом Державного департаменту ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України від 07.06.2002 N 28 ([z0524-02](#)), зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 21.06.2002 за N 524/6812;

шкіри та овчину у відповідності до "Инструкции по дезинфекции сырья животного происхождения и предприятий по его заготовке, хранению и обработке", затвердженої головним управлінням ветеринарії Міністерства сільського господарства СРСР 27.12.79, з вимушено забитих та загиблих тварин знезаражують у відповідності до настанови по дезінфекції сировини тваринного походження;

труп тварин спалюють або піддають утилізації.

IX. Заходи щодо викорінення хвороби Ауескі в свинарських господарствах

9.1. В неблагополучних свинарських господарствах, крім зазначених у розділі 6 цієї Інструкції, виконують такі заходи:

9.1.1. Організують годівлю тварин усіх вікових груп тільки у станках. Годівниці після кожної годівлі очищають і дезінфікують з наступним ретельним промиванням водою;

9.1.2. Клінічно здорове поголів'я всіх вікових груп, включаючи поросят 2-3-денного віку, імунізують живою або

інактивованою вакциною проти хвороби Ауескі відповідно до настанов щодо їх застосування.

9.1.3. Для виявлення інфікованих тварин у комплексі з вакцинами застосовують дискримінуючі тест-системи. З цією метою обов'язково досліджують всіх тварин ремонтного стада, свиноматок, хряків-плідників. Ці дослідження слід проводити через 1-2 місяці після вакцинації. Через 3 місяці проводять повторне дослідження неінфікованих тварин, а надалі – кожні 6 місяців.

9.1.4. Всіх тварин, що переохворіли або інфіковані, поросят із свинарників-маточників, де було зареєстроване захворювання, свиноматок, під якими хворіли поросята-сисуни, а також поголів'я, що знаходиться на відгодівлі, видаляють із стада або утримують ізольовано від неінфікованого основного стада, відгодовують та здають на забій.

9.1.5. У неблагополучних свинарниках після видалення всіх тварин і проведення дезінфекції знімають і спалюють дерев'яну підлогу, інші предмети, а верхній шар ґрунту знезаражують і вивозять.

9.1.6. Територію навколо свинарників обробляють 20% суспензією свіжогашеного вапна або 1% розчином віроциду й переорюють (двічі, з інтервалом 5-6 днів). Дезінфекцію автотранспорту проводять 1% розчином віроциду методом спрею.

Карантинні обмеження з неблагополучного щодо хвороби Ауескі свинарського господарства знімають через один місяць після припинення захворювання і видалення з нього всіх тварин, що вказані в пункті 9.1.4 цієї Інструкції, або їх ізольованого утримання з метою відгодівлі та забою, а також після попереднього проведення санітарного ремонту приміщень і комплексу ветеринарно-санітарних і профілактичних заходів. Такому господарству надають статус умовно благополучного.

9.2. В умовно благополучних господарствах регулярно проводять клінічне спостереження тварин. Всіх тварин ремонтного стада, свиноматок, хряків-плідників обов'язково обстежують один раз на 6 місяців з метою виявлення інфікованих. Також проводять вибіркові дослідження тварин з інших груп. Інфікованих тварин видаляють із стада або утримують ізольовано, відгодовують і здають на забій.

В умовно благополучних господарствах забороняється сумісно утримувати в одному приміщенні тварин ремонтного стада, свиноматок і хряків-плідників разом із поголів'ям, що призначене для відгодівлі.

Проводять поточну дезінфекцію приміщень 0,1% розчином віроциду методом холодного туману, а території – 1% розчином віроциду методом спрею.

Вакцинацію тварин здійснюють відповідно до схеми, розробленої індивідуально спеціалістами ветеринарної медицини після детального вивчення епізоотичної ситуації в господарстві і регіоні. Вакцинацію всього поголів'я, а також тварин, що вперше ввозять в господарство, продовжують до повного звільнення стада від інфікованих тварин. Це повинно бути підтверджено негативними результатами двох серологічних досліджень з інтервалом 6 місяців.

Забороняється вивіз свиней для репродукції з умовно благополучних господарств. Дозволяється вивіз свиней з товарною метою в господарства, що проводять профілактичну вакцинацію проти хвороби Ауескі. В таких випадках перед відправкою тварин витримують протягом 30 днів на карантині. Під час карантину всі тварини повинні залишатись клінічно здоровими, а результати досліджень на виявлення інфікованих тварин повинні бути негативними.

9.3. З метою контролю за епізоотичною ситуацією щодо хвороби Ауескі в благополучних господарствах дослідження по виявленню інфікованих тварин проводять один раз у 12 місяців. Для цього вибірково досліджують сироватки крові від тварин з різних вікових груп (до 5% поголів'я). При виявленні інфікованих свиней без прояву клінічних ознак захворювання господарство вважають умовно

благополучним. В такому господарстві проводять заходи, як вказано в пункті 9.2 цієї Інструкції.

9.4. У загрозованих господарствах проводять вибірково дослідження тварин з різних груп (до 20%) з метою виявлення інфікованих. Якщо інфіковані тварини виявлені, то проводять заходи відповідно до пункту 9.2 або 9.3 цієї Інструкції. Рішення про застосування вакцинації поголів'я в таких господарствах приймають індивідуально після детального вивчення епізоотичної ситуації.

9.5. Для запобігання розповсюдженню інфекції й викорінення хвороби Ауескі здійснюють епізоотологічний моніторинг щодо хвороби Ауескі, при цьому проводять:

облік неблагополучних, колишніх неблагополучних і загрозованих щодо хвороби Ауескі господарств за останні 10 років;

контроль за проведенням оздоровчих заходів у неблагополучних і загрозованих щодо хвороби Ауескі господарствах і за відповідним блокуванням їх зв'язків з неблагополучними господарствами;

контроль за пересуванням свиней на відповідній території, за карантинними заходами та дослідженнями на наявність латентних форм хвороби Ауескі;

здійснення заходів по забезпеченню регіональних потреб у профілактичних і діагностичних препаратах щодо хвороби Ауескі, засобах для дезінфекції та дератизації;

здійснення заходів по забезпеченню санітарного забою і відповідного санітарного стану на м'ясопереробних, комбікормових підприємствах (підприємствах (об'єднаннях) з племінної справи у тваринництві);

контроль за епізоотичною ситуацією щодо хвороби Ауескі в Україні;

визначення стратегії боротьби в Україні з хворобою Ауескі;

вивчення епізоотичної ситуації щодо хвороби Ауескі в іноземних державах, у тому числі тих, які поставляють в Україну племінних свиней;

організацію і контроль за виробництвом профілактичних і діагностичних препаратів, необхідних для проведення заходів по ліквідації хвороби Ауескі в Україні.

Х. Заходи щодо оздоровлення господарств великої та дрібної рогатої худоби

10.1. У неблагополучних щодо хвороби Ауескі господарствах великої та дрібної рогатої худоби проводять заходи, зазначені в розділах 8 і 9 цієї Інструкції.

10.2. Велику рогату худобу і овець вакцинують проти хвороби Ауескі в тому випадку, якщо ці тварини утримуються в одному приміщенні зі свиньми, серед яких встановлена хвороба Ауескі.

10.3. При ізольованому утриманні великої рогатої худоби й овець їх щеплення проводять за таких умов:

якщо в господарстві встановлена хвороба Ауескі великої рогатої худоби, то щепленню підлягає тільки велика рогата худоба;

якщо виявлено захворювання овець, то вакцинують тільки овець;

якщо велика рогата худоба та вівці розміщені безпосередньо біля свинарника, в якому було захворювання на хворобу Ауескі свиней, необхідно також вакцинувати цих тварин проти хвороби Ауескі.

Для щеплення використовують тільки інактивовану вакцину.

10.4. Молоко від корів, підозрілих на зараження хворобою Ауескі, дозволяється вживати людям тільки після кип'ятіння. Молоко від клінічно хворих та підозрілих на захворювання корів знезаражують кип'ятінням.

10.5. Карантинні обмеження з неблагополучного щодо хвороби Ауескі господарства великої рогатої худоби або овець знімають через один місяць після останнього випадку захворювання та проведення комплексу ветеринарно-санітарних заходів.

XI. Заходи щодо оздоровлення звірівницьких господарств та собак

11.1. У звірівницьких господарствах проводять заходи, зазначені в розділі 8 цієї Інструкції. Крім того:

негайно вилучають із раціону м'ясні корми, які є підозрілими щодо наявності вірусу хвороби Ауескі, та замінюють їх іншими або використовують корм після проварювання;

умовно здорових звірів щеплять інактивованою вакциною проти хвороби Ауескі;

шкурки від вимушено забитих та загиблих хутрових звірів знезаражують шляхом сушки протягом 40 годин при температурі 30-35 град.С, після чого їх витримують протягом 10 днів при температурі 18-20 град.С. Якщо загибель хутрових звірів від хвороби Ауескі настала в літній період і шкурки не мають цінності, труп знищують, не знімаючи шкурки.

11.2. Карантинні обмеження з неблагополучного щодо хвороби Ауескі звірівницького господарства знімають через 15 днів після припинення захворювання, вилучення тварин, що перехворіли, проведення санітарного ремонту приміщень і повного комплексу ветеринарно-санітарних та спеціальних заходів.

XII. Правила безпеки для обслуговуючого персоналу, заходи захисту в неблагополучних господарствах, м'ясокомбінатах, м'ясопереробних підприємствах

12.1. При проведенні карантинних, санаційних заходів у неблагополучних на хворобу Ауескі свиногосподарствах (відділеннях, фермах, дворах), інших робіт, пов'язаних з контактом із заразним матеріалом, необхідно дотримуватися виконання правил техніки безпеки.

Обслуговуючий персонал забезпечується мийними та дезінфікуючими засобами, спеціальним одягом, індивідуальними засобами захисту (респіратори, окуляри, рукавички, спецодяг, спецвзуття), які мають попереджувати інфікування, додатково проводиться роз'яснювальна робота щодо дотримання правил особистої гігієни.

12.2. Спецодяг та спецвзуття після кожної зміни знезаражують у пароформаліновій камері, разовий одяг спалюють.

12.3. Особи, що працюють з деззасобами, повинні чітко дотримуватись правил особистої гігієни.

Під час використання препаратів, що подразнюють слизові оболонки очей та органів дихання, працювати дозволяється тільки в протигазах або респіраторах та захисних окулярах, а при контакті з концентрованими розчинами необхідно користуватися гумовими рукавичками.

12.4. В аптечках першої допомоги повинні бути нейтралізуючі розчини дезінфекційних речовин, що використовуються в кожному окремому випадку.

12.5. Курити та вживати їжу під час роботи з дезінфікуючими речовинами забороняється. Після проведення дезінфекції обличчя та руки необхідно вмити теплою водою з милом.

Начальник управління
забезпечення
протиепізоотичної роботи

Д.А.Мороз